

LA CAMPANA DE GRACIA.

DONARÁ UNA BATALLADA CADA SEMANA.

SE VEN A 2 CUARTOS PER TOT ARREU.

ADMINISTRACIÓ: RAMBLA DEL MITJ, 20.

ADMINISTRACIÓ: RAMBLA DEL MITJ, 20.

A LAS VÍCTIMAS DE LA CATÁSTROFE

OCORREGUDA EN LO VAPOR "EXPRESS"

EN LA TARDE DEL 17 DE AGOST DE 1875.

«LA CAMPANA DE GRACIA» té la trista missió algunes vegades de tocar á morts.

Avuy en que Barcelona consternada busca y escolta 'ls horribles detalls de la catástrofe ocorreguda 'l dimars últim, avuy en que s' agolpa ansiosa en lo pati del Hospital pera veure y compadeixe als infelissos, quals restos mutilats y carbonisats, testifcan que 'l treball lo mateix que la guerra té 'ls seus mártirs, es un dels tants en que 'l nostre periódich no podria permaneix sense cubrirse de crespada gassa y fer tot lo possible pera conmour 'l cor generós dels barcelonins, baix dos aspectes distints.

Un d' ells es d' odi: l' altre de compassió.

D' odi á la guerra, qu' encare que indirectament ocasiona aquests desastres, d' ódi als fanátichs que l' han promoguda y als malvats que la sostenen, d' odi als que deixan á las mares sense fills, y als fills sense pares; y de compassió envers los qui sortiren tal vegada alegres y contents de casa seva pera guanyar lo pá de la familia sense imaginar que ja

may mes hi tornarian, y envers la pobre familia que tal vegada alegre y contenta 'ls vejé martxar, alegre y contenta 'ls despedí, confiant en la generosa suada del pare, pera sustentarse y alcansar un dia en que per la seva part pogués serli profitosa y tornarli gota á gota la exhalació del treball santa y honrada.

¡Odi als carlistas! ¡Compassió per las victimas de la catástrofe! ¡Caritat per sas familias!

¡Tant-de-bó, que la nostra excitació conmogui l' ánima dels poderosos y enterneixi 'l cor sempre sensible dels pobres!

¡Tant-de-bò, que haguém contribuit en poch ó en molt á que 'l manto de la caritat abrigui á tantas víctimas desoladas!

Aixís, en mitj de la inmensa tristesa que avuy l' embarga, experimentarà al menos un consol

LA REDACCIO.

LA CATÁSTROFE.

Eran las cinch y alguns minuts de la tarde del dimars 17 del corrent, quan ressoná per Barcelona un atronador espatech, que posá en conmoció á tota la ciutat.

La trepidació vá ser mes extraordinaria en los pisos alts y terrats, notantse no obstant per tot, y en alguns sitis senyaladament, per la trencadissa de vidres y cristalls y per l'obertura violenta de las portas ajustadas.

Prompte hi hagué corredissas per carrers y plasas, y la Rambla quedá poch menos que deserta, dirigintse la munió de gent, com impetuosa rierada, cap al siti de hont semblava proceder lo misteriós terratrémol.

Qui deya qu'era 'l reventament de una caldera de vapor, qui un edifici que s'havia enfonzat, sens que ningú atinés en la causa verdadera de una catástrofe, generalment inusitada.

Mes de prompte un núvol espés de un color de plom y de terra á la vegada, que contrastaba horriblement ab la blava serenitat de l'atmosfera, y que s'elevaba rápidamente, cernintse sobre la ciutat, indicá que havia sigut desgraciadament una cosa de major monta, y per las noticias que donaren los qui accidentalment se trobavan á Muralla de Mar, se sapigué que 'l desastre havia ocorregut en las ayguas del port, y en un siti molt immediat á la Matxina.

Cosa fácil en extrem era comprobar l'autenticitat de la noticia, puix, després de l'explosió continuava un espatech molt semblant á un foch granejat, destacantse entre una fumareda menos intensa que anava elevantse de una manera ben distinta.

Llavors se sapigué que 'l dia avants havia baixat de Monjuich una gran quantitat de municions de guerra, de totes formas y calibres, destinadas á la Seo de Urgell, debentse embarcar en lo vapor «*Exprés*», de la casa Pujol y Castellá, pera ser conduhidas á Cete y desde allí pendre, per la vía francesa 'l seu destino.

La catástrofe estava esplicada: durant la carga, un dels proyectils havia estallat dintre del vapor y ab lo rápit contacte propi de aquestas materias explosibles, prompte havia prés una part de la carga en ell acumulada, ocasionant una tremenda voladura, esberlantse 'l casco com una magrana y anantse'n á fons repentinament, mentres una horrorosa pluja de cascos de granada, proyectils, fustas encesas de l'obra morta y de la cuberta, ferrám de la máquina, cordas, membres humans completament mutilats, y altras materias, s'alsava en l'ayre pera caure com un espantós diluvi, per aquellas immediacions y afegir novas desgracias á las desgracias ocorregudas.

L'aspecte que oferia 'l lloch de la catástrofe era desconsolador: afligia y aterrava á la vegada.

Una barreja informe de materials cremantse y de restos humans carbonisats, alguns palpitant encare: camas, brassos, tronchs, trossos tot socarrimat y cubert de sanch encare calenta: aquí y allí crits d'espant y de terror, plors de homes, donas y criaturas, tendres abraçadas d'esposas que trobavan al seu marit, á qui ja davan per mort: la ternura y 'l dolor unint la seva vén comovedora: las llágrimas cayent sobre la sanch y 'l foch, formava tot plegat un quadro d'aquells que no 's descriuen, sino qu'es menester endavinarlos.

Mentres tant s'anavan reunint detalls de

diversos punts, puix los efectes de la catástrofe havian arribat mes enllá de lo que 's creya, produhint també numerosas víctimas y destrossos en casas de la Barceloneta y barracas de banys, pèls carrers y en totes parts.

Y ja que fins aquí havém procurar que 'ls nostres lectors s'hajan format una idea general del desastre, mirém de detallar los fets que han arribat fins á nostra noticia.

Per fortuna una gran part dels treballadors empleats en la carga dels proyectils, contanhi ademés als carreters, poch moments avants havian deixat la feyna pera fer beguda. Molts d'ells fumavan tranquilament asseguts en las escalas del anden, quan succehí la voladura. Aixó es la causa de que aquells honrats treballadors salvessin sa vida, no sense que molts sufrissen feridas y cremaduras.

Entre 'ls que 's trobavan en lo barco á la hora fatal, s'hi contan los senyors Castellá pare y fill, aquest últim consoci de la companyia: lo seu cadáver ha sigut reconegut.

Se diu que passant per casualitat per aquellas immediacions lo apreciable consignatari senyor García, lo convidaren á anar al vapor á pendre alguna cosa, atrapantlo 'l moment del desastre.

En lo mateix moment s'hi trobava un dependent del senyor Castellá, lo qual rebia órdes á sobre-cuberta. Un casco de granada que se l'hi endugué 'l sombrero 'l precipitá estaburnit dintre de l'aygua, recobrant los sentits ab la frescor d'aquesta, per lo que pogué ampararse de una llanxa, salvantse de una mort segura.

De igual manera 's salvaren també 'l maquinista segons uns, ó 'l contramestre, segons altres, y un noy fogayner, los quals al sentir lo primer espatech, se tiraren á l'aygua.

Aquestas son las tres únicas personas, que trobantse dintre del vapor, lograren sortirne il-lesas: dugas mes n'hi hagué que á pesar de que l'explosió 'ls llansá á una gran distancia, no perderen tampoch la vida; pero ferits de moltíssima gravetat foren conduhits al Hospital.

¿A quan ascendeix lo número de las víctimas? ¿Quantas personas se trobavan llavors en lo barco? Es difícil dirho, puix apar dels 20 morts próximament, recullits, qual número tampoch pot determinarse exactament per la terrible mutilació dels cadáveres, es de creure que alguns jeurán sepultats en lo fons del mar, entre 'ls restos del vapor.

Entre 'ls morts s'hi conta al capitá Xiqués, qui feya molt poch dias s'havia fet cárrech del barco.

Un dels cadáveres que la voladura en forma de volcá escupí en l'ayre, aná á rebetre sobre la cuberta de un barco algo distant, quedantli 'l rellotje entortolligat entre l'arboladura.

En algun altre barco hi anaren á parar prendas de vestir, y entre ellas trossos que indicavan pertanye á alguna dona, lo qual féu creure en un principi que hi hauria donas entre las víctimas. Després s'ha sabut que entre la carga hi havia algun equipatge, de passatjers que devian ferse á la mar aquell vespre mateix, lo qual ha desvanescut la sospita que 's tingué en un principi.

Se diu que una senyora de la Barceloneta qu'estava en lo terrat, recullint roba estesa, veje cáurelials péus un proyectil cónich: baixá apresurada, tragué 'l cap al balcó, y junt al café del Port distingí caure á dos homes sens vida. Un d'ells s'estava dessota de un toldo, tranquilament sentat.

Pera formarse una idea de la forsa de la explosió, bastará saber que en la barraca de «*la Deliciosa*» hi hagué un banyista ferit de un casco de granada qu'en los banys de S. Miquel caygueren varias estellas encesas procedents del barco, al péu d'altres banyistas, y que fins prop de la plassa de Toros, distant cosa de mitj kilómetro del siti de la catástrofe, hi hagué un home ferit de un'altra estella.

Basta també donar un passeig per certs carrers de la Barceloneta y fixarse en las baranas dels terrats derruhidas, parets escantalladas, finestras destrossadas, guarda-rodas de pedra picada partits pel mitj, sense contar los pisos en los quals penetranthi proyectils, no hi quedá un moble sancer.

Finalment: lo dimecres al dematí, encare 's recullí un cadáver que havia sigut llansat sobre la cuberta del tinglado, que s'aixeca prop de la Matxina.

Respecte á ferits, 41 foren curats en las casas de la Barceloneta que 'ls reculliren, y alguns en son propi domicili: 6 en la casa de Socorro del primer districte y 1 en la del districte quart, total 50, junt ab los dos del Hospital, que havém mancionat, curats oficialment.

Quedan excluïts los molts que'u han sigut lleugerament, y ademés los que á consecuencia del susto y de la sobrecitació han caygut malalts, que no deixan de ser en un gran número.

Es notable la llestesa ab que Barcelona en péus, autoritats y particulars, acadi al lloch de la catástrofe.

De molts establiments industrials que tenen bomba particular, sortí aquesta, ignorant la verdadera causa de la detonació, poch minuts després de ressonar aquesta.

Los metjes de la Arcaldia, los del barri de la Barceloneta, los dels barcos de guerra y mercants anclats en lo Port, los dels Amichs dels Pobres y casas de socorro, la secció de *camillas* de tots aquests establiments y de alguns cossos de la guarnició rivalisaren en zel, procedint á la cura y cuidado dels desgraciats ferits.

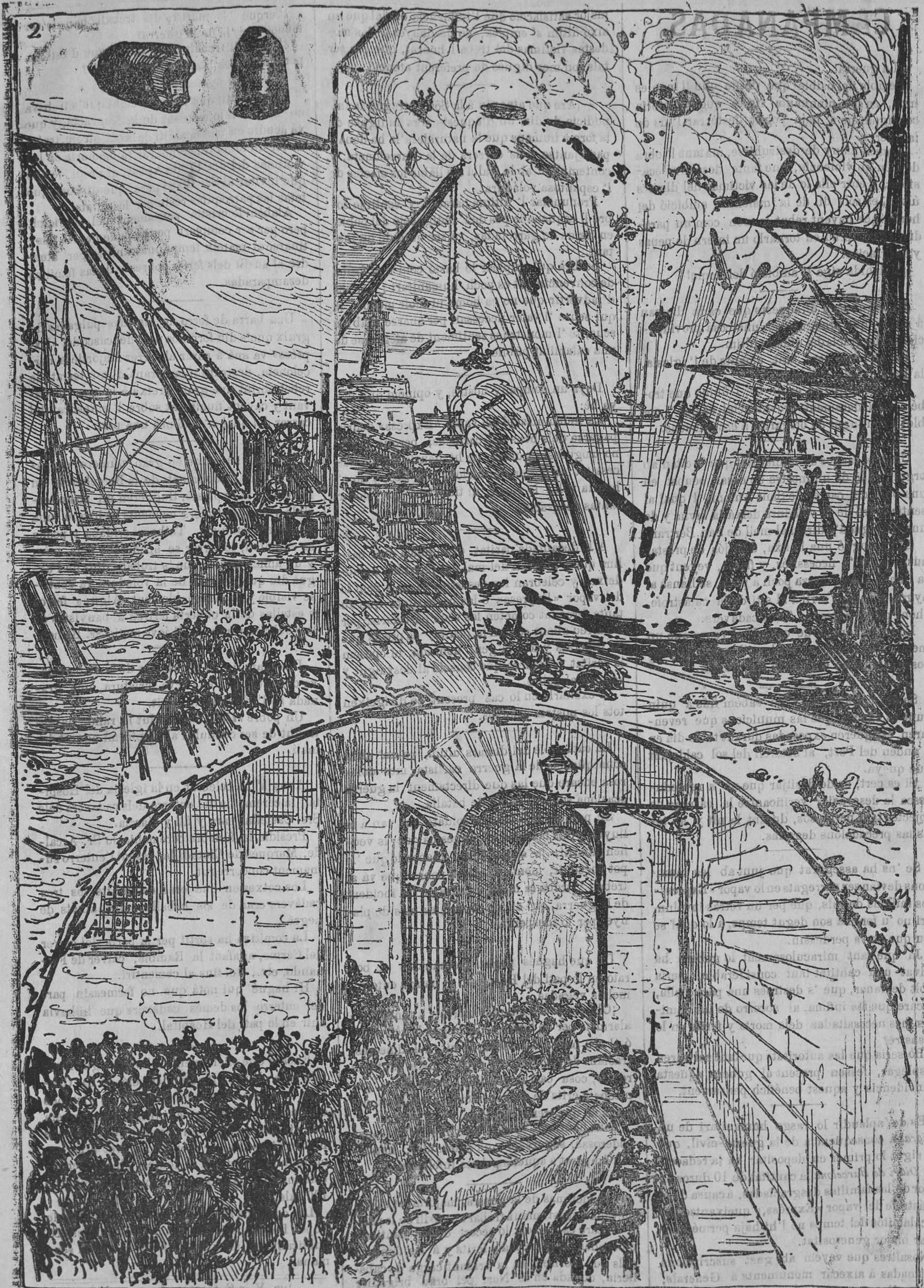
Las autoritats totes, aixís l'Ajuntament, que aixecant la sessió, 's trasladá en péus al lloch de la ocurrencia, com lo Gobernador, Jutje del districte, autoritats militars y demés, hi acudiren també presurosas, prenent atinadas disposicions.

Al dir autoritats totes, nos enganyém, puix cap periódich, ni 'l *Diari de Barcelona*, menciona á la autoritat eclesiástica, á qui en honor de la veritat tampoch nosaltres l'hi vejerem.

Entre los qui mes treballaren, hi ha que notar las tripulacions dels barcos de guerra espanyols y la del francés «*Vigie*», qu'entre una pluja de proyectils, procedents de una barca-sa, que carregada de municions estava prop del «*Exprés*» lograren estingir la intensitat del incendi y evitar que 'l foch s'encomanes á alguns barcos immediats.

Aquests son los principals detalls de una catástrofe, que per molt temps haurá deixat sobre Barcelona una tristíssima impresió.

Al dia següent, era una cosa trista veure una gran extensió de Moll cubert de trossos de fusta carbonisada y de ferrám mitj cargolat, despullas tot de l'embarcació sumergida, mentres en la mar y entre mitj també de varios objectes flotants, la punta de una xumaneya, la palanca y una part de l'arboladura, entre la qual hi flotava un tros de brusa de cotó blau, indican que allí hi han trobat trista mort desgraciada, un gran número de honrats treballadors, y moltas familias un motiu de plors amarchs y de miseria.



Núm. 1. Explosió del vapor «Express.»—Núm. 2. Trossos dels projectils cullits en lo carrer Major de la Barceloneta.—Núm. 3. Estat actual del vapor «Express.»—Núm. 4. Cadàvers de las victimas exposats en lo pati del Hospital pera ser identificats.

CAMPANADAS.

¡La guerra!...

Sembla imposible que desde que 'l mon es mon, en los cinquanta sigles que l' historia consigna, no s' haja pogut desterrar l' ús de la guerra.

Aquest afany de destruhirse, matant l' obra de Deu ab violencia, que tants desastres ocasiona, y entr'ells lo de las víctimas del dimars últim, es sols fill de la malehida ambició del home, que havent rebut lo mon com un paradís, se complau en tornar-lo un infern de penas y desgracias.

¡Malehida siga l' ambició del home!

Hi hagué carli d' aquests que cada dia van á missa, que prengué com una cosa providencial la desgracia del dimars últim.

Per aquests sers tant amants de l' iglesia, la Providencia es lo mal.

Pera nosaltres qu' es un bè, l' únich que trobém verdaderament providencial es que 'l poble 's contingui de ofegarlos á escupinadas.

Un dels rasgos de humanitat que 's citan ab orgull, es lo de un mestre de casas, ocupat en una obra del carrer de Sant Antoni, 'l qual al sentir lo tró de la voladura deixá la feyna y de una correguda 's dirigí al moll de San Bertran.

Allí prengué una llanxa, desitjós de prestar auxili á qui 'n necessités, y frisós, veyent que la llanxa anava massa poch á poch, se llansá al aygua y nadant arribá al siti de la catástrofe, ahont pogué extreure á dos cadáveres.

Lo cor s' ompla de consol al veure que un membre de la classe mes humil, sab aixís exposar la vida en aras de la del próxim.

Se diu per alguns, y no sabém fins á quin punt es exacte, que las municions que reventaren, estigueren exposadas durant tot lo dia en l' andén del Port, al batarell del sol caldejant que queya.

Si es cert, es de desitjar que no 's reproduhesca la desgracia, verificantse la càrrega de objectes tant perillosos, durant la nit y ab totes las precaucions degudas.

Se 'ns ha assegurat que junt ab las municions devian ser carregats en lo vapor «*Exprés*» dos millons de rals, que per un retrás involuntari no 'u foren á son degut temps, á lo qual se deu que no 's perdessin.

Ja que tant miraculosament lo govern ha salvat una quantitat tant considerable, ¿seria molt demanar, que 's destinés una part d'ella, encare que fós ínfima, al socorro de las familias mes necessitadas dels morts y ferits en lo desastre?

Bò seria que las autoritats que tant zel varen desplegar, fessen present al govern aquesta coincidencia y aquest benéfich pensament.

Es de aplaudir lo rasgo humanitari de un emigrat á conseqüencia de la guerra-civil, que ha sigut lo primer en depositar en la redacció del *Diari de Barcelona* la quantitat de 10 duros en favor de las familias desgraciadas, á causa de la catástrofe del vapor «*Exprés*,» queixantse que lo calamitós del temps no l'hi haja permés emplear major generositat.

Nosaltres que veyém ab gust suscripciones destinadas á aixecar monuments á Generals, com en Conxa morts en la guerra, veuriam ab

major satisfacció que l'influencia oficial que en aixó últim s' emplea, no desdenyés á las modestas víctimas del treball honrat, que per ser tals son mes dignes de preferent atenció.

— ¡Are que ataquín á la Séu!.. tingué la impudicia de dir, un d'aquests sers indignes de la forma humana que la naturalesa 'ls ha donat, passejantse pels carrers de la Barceloneta, y contemplant ab la rialla als llábis los efectes de l' espantosa voladura.

Pronunciar l' última paraula y sentirse sobre l' esquena lo pes de l' indignació del poble, en forma de garrotadas, vá ser obra de un instant.

Se dirá qu' emplear lo bastó com una forma de convenciment es poch humanitari; pero es d' advertir que no es home ni molt menos, lo qui sense 'l valor necessari per anarse'n ab los sèus, tè 'l monstruos sentiment de alegrarse de una calamitat pública.

Deya un company nostre, y opiném que deya bè:

La indemnissació del vapor «*Exprés*» deuria pagarse dels bèns del carlistas; porque si ells no mogueessin guerra, no hi hauria hagut necessitat de portar municions á la Seo, y no s' hauria volat lo vapor, ni tindriam que plorar tantas desgracias.

A la decantada caritat evangélica dels carlins que s'alegran del mal del próxim y aplaudixen y celebran los desastres casuals com lo del vapor «*Exprés*» ó las barbaritats que ab tanta ferocitat cometen los sèus partidaris, per tot arréu ahont sentan la planta, es precís que 'ls liberals y tota la gent honrada, hi oposém la caritat verdadera que consola al desvalgut y socorra al pobre.

A excitarla en lo cas present se dirigeixen tots los nostres esforços.

La catástrofe del dimars últim, es un' altra conseqüencia de la guerra carlista, mes dolorosa encare que las que directament la guerra ocasiona sobre 'l camp de batalla.

Si: porque 'ls infelissos soldats que van á la lluyta, y las familias de aquestos que 'ls veuen anarhi, ja saben mes ó menos lo que 'ls pot succehir, mentres que 'l pobre que vá al treball y troba la mort, á causa de un incident de la guerra, qu' ell no espera, es mes de planye, per lo inesperat.

Un que hagués pogut permeneix un bon rato en lo pati del Hospital, s' hauria enternit moltes vegadas.

¡Oh! Lo veure á tantas mares y á tants noys alarmats per no haver comparegut lo seu espós ó 'l seu pare á casa seva, la nit del dimecres, tractant de regoneixe 'l entre aquells mutilats restos, cosa casi impossible, entre plors, gemechs y crits de desesperació, era á fé un espectacle que trencava 'l cor.

Allí hauriam volgut veurhi á las personas poderosas, segurs de que enternidas, hague- ran amparat á aquells pobres infelissos.

Las víctimas de la guerra, majorment si son elevadas, acostuman á trobar un auxili en lo país. Encare es fresch lo recort de las quantitats otorgadas pèl govern als ferits y á las familias dels que moren, en la brillant carga de caballeria, donada en lo Nort pèl brau brigadier Contreras.

¿Perqué 'ls mártirs del treball han de ser menos que 'ls de la guerra?

¿Es que 'l treball no es tant digne d'estima, porque es mes humil y mes profitós?

Se 'ns ha dit que 'l Ajuntament que 's trobava en sessió en lo moment de la desgracia, y que vá acudir en massa al siti de la catástrofe, tracta de fer un funeral per honrar la memoria de las víctimas del dia 17 de Agost, al propi temps que invitar al Sr. Bisbe pera que disposi que todas las parroquias resin per los finats.

Alabém lo cristiá pensament del municipi, pero per ser complert pensém que deuria destinarse al mateix temps una quantitat per' atendre al ausili dels ferits pobres y de las familias desamparadas.

Una barra de ferro de algunas pulgadas de gruix que 's diu formaba part del casco del «*Exprés*» va aná á parar al carrer Major de la Barceloneta, destruhint la barana d' un terrat, de rebot obrint una gran bretxa á la casa de davant y cayent finalment sobre l' empedrat del carrer del qual n' enfonsá una part.

Los banyistas que en gran número ocupaban tots los establiments de la Barceloneta en lo acte de la explosió, tingueren un susto terrible y en los primers moments hi hagué una verdadera confusió. Tothom cridaba y poch se entenian, lo terror se apoderaba dels més, y un amich nostre que 's trobaba dins de l' aygua diu que l' efecte de la voladura vá sentir-se visible y desagradablement. Alguns ferros y estellas de la cuberta feriren á banyistas de la «*Deliciosa*» que curá 'l jove metje Sr. Blanch.

Una mare qu' en las escalas de la Riba estava donant mamá á la seva criatura, una granada se l' hi vá endú 'l pit.

Un pobre *ribero* ha perdut la rahó, havent tingut de ser conduhit al manicomi aquest dematí.

Avuy s' ha celebrat en la iglesia del Hospital, la ceremonia del enterro dels cadáveres dels Srs. Castellá, pare y fill y García.

Presidia la fúnebre ceremonia lo Sr. Arcalde, Marqués de Ciutadilla, essent l' enterro sumament concorregut.

Los cotxes que eran conduhits los tres cadáveres eran de sis caballs empenatzats de negre.

La comitiva ha sortit per la porta del carrer del Carme, agafant la Rambla, carrer de Fernando, etc., etc. fins al cementiri.

Hi hagué qui notá que no formessin part del enterro los demás cadáveres que hi havia ahir en lo pati del Hospital.

Encare que oficialment no hajám sigut invitats pera obrir en l' administració de LA CAMPANA una suscripció en favor de las víctimas del desastre del vapor «*Exprés*,» com creyém que aixó haurá sigut un descuit, y en qüestions filantrópicas l' amor propi no tè dret á parlar, obrim una suscripció al indicat objecte, encabessantla LA CAMPANA DE GRACIA ab la suma de 100 rals.

Los donatius se recullirán en la llibreria de Lopez Bernagossi, Rambla del Mitj número 20 publicant las llistas en lo número de cada semana.

IMP. V. Y F. GASPAR, A TAULFO, 14.
Lopez editor.—Rambla del Mitj 20.